

שים לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

אזרחות

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	-	(7x2)	-	14	נקודות
פרק שני	-	(10x2) + (14x1)	-	34	נקודות
פרק שלישי	-	(13x2)	-	26	נקודות
פרק רביעי	-	(13x2)	-	26	נקודות
					סך הכול - 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על שני סעיפים מן השאלות 1-2 (לכל סעיף – 7 נקודות).

אפשר לבחור בסעיף אחד מכל שאלה או בשני סעיפים מאותה שאלה.

1. נשיא צרפת ביקש ליישם כמה רפורמות כלכליות במדינה. אחת מהן היא העברת חברות ממשלתיות, ובהן את

חברת הרכבת הלאומית, לבעלותן של כמה חברות פרטיות כדי לעודד תחרות. רפורמה נוספת היא הפחתת

המס שבעלי ההון צריכים לשלם על רווחיהם כדי לעודד אותם להשקיע במדינה.

רבבות אזרחים הפגינו נגד הרפורמות האלה ברחבי צרפת. המפגינים צעדו ברחובות מרכזיים, חסמו כבישים

ומנעו מכלי תחבורה את האפשרות לנסוע.

משטרת צרפת נאלצה לפזר את ההפגנות, עצרה מפגינים רבים והבהירה שלא תאפשר חסימת כבישים, משום

שחסימת הכבישים פוגעת באופן ישיר בשגרת יומם של אלפי נוסעים.

א. ציין והצג את הגישה החברתית-כלכלית שבאה לידי ביטוי ברפורמות הכלכליות שביקש נשיא צרפת

ליישם.

הסבר כיצד גישה חברתית-כלכלית זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את הזכות של הנוסעים שעליה ביקשה המשטרה להגן בפיזור ההפגנה.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

2. עשרות כבדי שמיעה וחירשים הפגינו מול הכנסת בטענה שבזמן מגפת הקורונה רבים מהם מתקשים ליהנות

משירותים שונים כמו כל שאר האזרחים. אחד המפגינים טען שכבדי שמיעה וחירשים מתקשים להשתמש

בתוכנות לקיום ועידת וידאו, כמו "זום", שאינן מונגשות בשפת הסימנים, ולכן הם אינם מפקימים תועלת

מתוכנות אלה כמו כולם. המפגינים דרשו מן הממשלה שכל השירותים הניתנים לכלל הציבור יינתנו גם בשפת

הסימנים.

בעקבות ההפגנה ובעקבות פניות רבות של גורמים שונים, אישרה הממשלה להקים מוסד אקדמי לשפת

הסימנים. במוסד זה יעסקו במחקר, בתיעוד שפת הסימנים, בדקדוק השפה ובקידומה. אחד השרים אמר כי

משרדו יפעל לקידום הקמת מוסד זה, שמטרתו, בין השאר, להנגיש שירותים שונים לכבדי שמיעה ולחירשים.

א. ציין והצג את הזכות של כבדי השמיעה והחירשים שנפגעה לטענת המפגינים.

הסבר כיצד זכות זו באה לידי ביטוי בקטע.

ב. ציין והצג את תפקיד הממשלה שבא לידי ביטוי בהקמת המוסד האקדמי.

הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק שני (34 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שלוש שאלות:
על שתיים מן השאלות 3-7 (לכל שאלה – 10 נקודות)
ועל אחת מן השאלות 8-12 (14 נקודות).

ענה על שתיים מן השאלות 3-7 (לכל שאלה – 10 נקודות).
כתוב לפחות שניים-שלושה משפטים בכל תשובה.

3. הצג על פי הכרזת העצמאות את **שתי ההצדקות** להקמת מדינת ישראל: **הצדקה היסטורית**; הצדקה **בין-לאומית** (משפטית).

4. הצג את המושג: **דמוקרטיה מתגוננת**.

5. הצג שני ביטויים **לאי-תלותה** (עצמאותה) של **הרשות השופטת**.

6. הצג שני ביטויים ליחס של **יהודי התפוצות** למדינת ישראל.

7. הצג נקודת דמיון אחת והבדל אחד בין **עבריינות פלילית רגילה** ובין **עבריינות שלטונית אישית**.

ענה על אחת מן השאלות 8-12, על פי אחד מן האשכולות שלמדת (14 נקודות לשאלה).

8. אשכול: העולם היהודי

- הצג את המחלוקת בין דתיים ובין חילונים בנוגע לשילוב חקיקה דתית בחוקי המדינה.
- הצג את הזכות לחירות.
- הסבר כיצד הזכות לחירות באה לידי ביטוי במחלוקת שהצגת.

9. אשכול: תקשורת ופוליטיקה בישראל

- הצג את המושג תקשורת המונים.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בתקשורת המונים.

10. אשכול: בחירות ומפלגות

- הצג את שיטת הממשל הנשיאותי.
- הצג את עקרון הפרדת הרשויות.
- הסבר כיצד עקרון הפרדת הרשויות מתממש בממשל נשיאותי.

11. אשכול: רשויות מקומיות

- הצג את שיטת הבחירות לשלטון המקומי.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בשיטת הבחירות לשלטון המקומי.

12. אשכול: מעורבות אזרחית ופיקוח על רשויות השלטון

- הצג את המושג ועדת חקירה פרלמנטרית.
- הצג את עקרון הפלורליזם.
- הסבר כיצד עקרון הפלורליזם מתממש בוועדת חקירה פרלמנטרית.

פרק שלישי (26 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 13-15 (לכל שאלה – 13 נקודות)

מדינת ישראל היא אבן שואבת למיליוני יהודים מכל העולם, שהחליטו לעלות לישראל כדי לחיות בה ולהחיות את שפתם העתיקה. בכך הפכו אותה למרכז היהודי הגדול ביותר בתבל, המהווה מרחב טריטוריאלי שבו הם מממשים את זכותם להיות עם עצמאי האחראי לגורלו. בשנות קיומה גדלה האוכלוסייה היהודית במדינה ביותר מפי עשרה. כאן מתרחשת הדרמה המרכזית של העם היהודי במאה ה-21. החברה הישראלית אינה אחידה ויש בה קבוצות ומגזרים שונים. חילוניים, דתיים, יהודים וערבים - כולם אזרחי המדינה וזכאים לזכויות שוות. בין קבוצות אלה יש מחלוקות בנוגע לסוגיות שונות כגון מקומה של הדת במרחב הציבורי, השיטה הכלכלית הרצויה ועוד עניינים הקשורים למשטר וחברה.

אחת התוצאות של חוסר ההסכמה בין הקבוצות בחברה היא שלמדינת ישראל אין חוקה, והיעדר חוקה עלול להיות מסוכן לזכויות האדם בכלל ולזכויות המיעוטים בפרט. מכיוון שהמשטר במדינת ישראל אינו מעוגן בכללים חוקתיים, רוב רגיל בכנסת עלול לפגוע בסמכויות של רשויות השלטון האחרות ובראשן בית המשפט. בעת האחרונה הועלתה הצעה לביטול הסמכות של בית המשפט העליון לפסול חוקים שהתקבלו בכנסת. משמעות הדבר היא שרוב קואליציוני - מימין או משמאל - יוכל לחוקק חוקים כאוות נפשו ולפגוע אפילו בכללי היסוד של הדמוקרטיה. ההצעה עוררה מחלוקת חריפה בציבור.

אמנם מחלוקת זו ואחרות, המתנהלות לעיתים בכוחניות וללא ריסון, יוצרות קיטוב בחברה, אך למרות זאת, אני חושב שלא צריך להתור להכרעה בין הצדדים אלא ללמוד לחיות יחדיו ולנהל שיח המאפשר לכל אחד להביע את דעתו ללא חשש. מחלוקות רעיונית תורמות לחברה הישראלית ומעשירות אותה. האתגר שהחברה במדינת ישראל מתמודדת איתו כיום הוא קבלת אחריות - עלינו להתוות מדיניות ולהחליט החלטות מתוך הבנה שיש בחברה בעלי השקפות מגוונות שצריכים להמשיך לחיות זה בצד זה בכבוד הדדי. האם נעמוד באתגר זה?

בשנות קיומה התפתחה מדינת ישראל ונהפכה למעצמה משגשגת, שכלכלתה היא מן המפותחות באזור המזרח התיכון ובעולם כולו. לאחר שהתבססנו בממדים הפיזיים - אוכלוסייה, ביטחון, כלכלה - הגיעה העת לעסוק באתגר הזהות של המדינה היהודית והדמוקרטית. במובן זה אנו עדיין מתהלכים בארץ לא זרועה והמשימה העיקרית של הדור הבא היא להפריח שממה זו.

(מעובד על פי ידידיה שטרן, "להפריח את שממת הזהות", מקור ראשון, ג' אייר ה'תשע"ח, 18/04/2018)

ענה על שתיים מן השאלות 13-15.

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

13. הצג את סוג הלאומיות: לאומיות אתנית-תרבותית.

הסבר כיצד לאומיות זו באה לידי ביטוי בקטע.

14. הצג את עקרון הגבלת השלטון.

הסבר את טענת הכותב בנוגע למימוש עיקרון זה במדינת ישראל, כפי שהיא באה לידי ביטוי בקטע.

15. הצג את עקרון הסובלנות.

הסבר כיצד עיקרון זה בא לידי ביטוי בקטע.

פרק רביעי (26 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על שתי שאלות: על אחת מן השאלות 16–18, ועל אחת מן השאלות 19–20 (לכל שאלה – 13 נקודות).

ענה על אחת מן השאלות 16–18.

16. בעת האחרונה הוחלט על הקמת מרכז עולמי למורשת הדרוזים. המרכז יוקם בישראל ויתקצב מתקציב המדינה. במרכז זה יפעלו ספרייה ומוזאון ויוצגו בהם אוספים ופריטים היסטוריים המשקפים את התרבות הדרוזית. כמו כן תיערך במרכז פעילות להעמקת הידע על העדה הדרוזית ומורשתה.

– ציין והצג את סוג הזכויות שמתממש באמצעות הקמת מרכז עולמי למורשת הדרוזים בישראל. הסבר כיצד סוג זכויות זה בא לידי ביטוי בקטע.

17. על פי החוק, כל תחנות הרכבת בישראל חייבות להיות מונגשות לאנשים עם מוגבלויות. בעיר מסוימת במרכז הארץ הדרך היחידה להגיע לתחנת הרכבת היא לעלות במדרגות רבות שבסופן גשר להולכי רגל המוביל לתחנה. המדרגות מונעות מאנשים עם מוגבלויות להגיע לתחנות הרכבת. אחד מחברי הכנסת פנה לשר הממונה על משרד התחבורה ושאל אותו כיצד משרדו מתכנן להנגיש את תחנת הרכבת הזאת לאנשים עם מוגבלויות.

– ציין והצג את תפקיד הכנסת שבא לידי ביטוי בפניית חבר הכנסת לשר. הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.

18. לאחרונה מלאו 60 שנה למשפט אייכמן. במשפט זה הועמד לדין הפושע הנאצי אדולף אייכמן שנלכד בארגנטינה והועבר לישראל. אייכמן נידון למוות על חלקו בהשמדת מיליוני יהודים בזמן השואה, והוצא להורג. בריאיון שהתקיים לציון האירוע, הסביר אחד המשפטנים כי במשפט זה מימשה המדינה את האחריות שהוענקה לה בחוק.

– ציין והצג את החוק שעל פיו הועמד אייכמן למשפט. הסבר כיצד חוק זה בא לידי ביטוי בקטע.

ענה על אחת מן השאלות 19–20.

19. כמעט בכל מערכת בחירות מתעורר דיון בשאלה אם יש לפסול מפלגות או מועמדים שבמצע או בפרסומים שלהם נכללים מסרים השוללים את האופי היהודי או הדמוקרטי של מדינת ישראל. יש הטוענים שצריך לפסול מפלגות אלה ולא לאפשר להן להתמודד בבחירות ויש המתנגדים לכך. הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך. בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:
- א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.
- ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי אזרחות.
- ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

20. בחברה בישראל ישנן קבוצות שונות המעוניינות להתגורר בשכונות וביישובים המיועדים להן בלבד. יש הטוענים שיש לאפשר זאת ויש המתנגדים לכך. הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים המתבססים על מושגים מתחום האזרחות – נימוק אחד לעמדתך ונימוק אחד (אחר) לעמדה המנוגדת לשלך. בכתיבתך הקפד על הרכיבים האלה:
- א. טענה – הצג את עמדתך באופן ברור.
- ב. הנמקת עמדתך – הצג נימוק לעמדתך המבוסס על מושגים וידע מלימודי אזרחות.
- ג. הנמקת העמדה המנוגדת – הצג נימוק לעמדה המנוגדת לעמדתך, המבוסס על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

בהצלחה!